

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2006-3-26 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 06-57/726-213
Karar Tarihi : 3.8.2006

A.TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Prof .Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL, Prof. Dr. Nurettin
KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif
ERSİN

B.RAPORTÖRLER : Ali İhsan ÇAĞLAYAN, Neşe Nur YAZGAN

C. BAŞVURUDA

20

BULUNAN : TARPAM Tarım, Turizm, Taşıma, Temizlik, Araştırma, Reklam, Pazarlama, Hizmet, Müşavirlik, Mümessillik, İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Büyük Sanayi Çarşısı 1. Cad. No:22 06060 İskitler / Ankara

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILAN:

Uzel Makine Sanayi A.Ş.
Topçular Kışla Cad. No:5 Rami İstanbul

30

E. DOSYA KONUSU: Uzel Makine Sanayi A.Ş. (Uzel A.Ş.)'nin, bayisi TARPAM Tarım, Turizm, Taşıma, Temizlik, Araştırma, Reklam, Pazarlama, Hizmet, Müşavirlik, Mümessillik, İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. (TARPAM A.Ş.)'nin aktif ve pasif satışlarını kısıtladığı, yeniden satış fiyatını belirlediği iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Şikayet dilekçesinde;

40

-Tarpam A.Ş.'nin 1958 yılında Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş., Şekerbank T.A.Ş. ve Pancar Ekicileri İstihsal Kooperatifi tarafından Pancar Ekicileri Birliği A.Ş. unvanı ile kurulduğu,

- Söz konusu şirketin en büyük faaliyet alanının pancar çiftçisine yapılan traktör satışlarını kapsadığı,

- Bu bağlamda şirketin 1960 yılından bu yana Massey Ferguson marka traktörlerin dağıtım işi ile uğraştığı,

- 1970 yılından itibaren ise aynı markanın ithalatçısı olan Uzel A.Ş. ile bayilik sözleşmesi imzalanarak Massey Ferguson markalı traktörlerin dağıtımına devam edildiği,

- Bu tarihten sonra yeniden bir bayilik sözleşmesi olmaksızın Uzel A.Ş. ile bayilik ilişkisinin devam ettirildiği,

- Bununla birlikte 2005 yılının Ağustos ayından itibaren Tarpam A.Ş.'nin faaliyet alanının Ankara bölgesindeki birkaç ilçe ile sınırlandırıldığı, bu ilçeler dışında noktalara yapılacak aktif ve pasif satışların sonlandırılmasının sözlü olarak kendilerinden talep edildiği,

50

- Aynı nedenle Uzel A.Ş.'den sipariş edilen traktör taleplerinin karşılanmadığı,

- Bu uygulamanın nedeninin Uzel A.Ş. tarafından, münhasır bölge uygulamasına geçilecek olması şeklinde kendilerine belirtildiği,
- Hali hazırda var olmadığı belirtilen münhasır bölge uygulamasına dayanarak Tarpam A.Ş.'nin aktif ve pasif satışlarının yasaklanmasının ve aynı zamanda traktör taleplerinin karşılanmamasının 4054 sayılı Kanun'a aykırı uygulamalar olduğu,
- Aynı zamanda Uzel A.Ş. tarafından kendilerine pek çok defa, tavsiye edilen satış fiyatının üzerinde satış yapılmaması nedeniyle sözlü uyarıda bulunulduğu belirtilmektedir.

60 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 13.3.2006 tarih, 1558 sayı ve 3.4.2006 tarih, 1977sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 17.4.2006, 2006-3-26/İİ-06-AİÇ sayılı İlk İnceleme Raporu, Rekabet Kurulu'nun 28.4.2006 tarih ve 06-31 sayılı toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 27.7.2006 tarih ve 2006-3-26/ ÖA-06-AİÇ sayılı Önaraştırma Raporu 27.7.2006 tarih, REK.0.07.00.00-110/222 sayılı Başkanlık önergesi ile 06-57 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

70 **H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; Uzel Makine San. A.Ş. hakkında yapılan şikayet başvurusuna ilişkin olarak, Uzel A.Ş. dağıtım sisteminde gerek münhasırlığın olmadığı dönemde gerekse sonrası geçiş döneminde aktif/pasif satışların kısıtlanmadığı, yeniden satış fiyatının belirlenmediği, dolayısıyla 4054 Sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlalinin gerçekleşmediği için soruşturma açılmasına gerek olmadığı ve şikayetin reddinin gerektiği sonucuna ulaşıldığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

80 I.1. Sektöre İlişkin Genel Bilgiler

Otomotiv sanayinin bir kolu olan traktör pazarı, tarım sektörü ile yakından etkileşim içerisinde. Zira traktör, inşaat sektörü gibi tarım dışı faaliyetlerde kullanılabildiği gibi, ağırlıklı olarak tarım sektöründe kullanım alanı bulmaktadır. Traktör, tarımsal üretimde modern üretim teknolojilerinin kullanılması olanağını sağlayarak tarımda verimliliği arttırmakta ve maliyetleri düşürmektedir. Tarımda makineleşme için gerekli araçların (örneğin toprak frezeleri, ara çapa makinesi, rototiller, rotovator, pulluk vb.) birçoğunun kullanımı için gerekli olan traktör, tarımsal gelişmede en önemli etken konumundadır.

90 Türkiye'de traktör değişik formlarda üretilmektedir. Bunlar; komple traktör (CBU:Completely Build Unit) ya da bir traktörün belli bir kısmını ifade etmek üzere SKD/CKD (Semi Knock Down, Completely Knock Down) formlarıdır. Türkiye'de yerli talep neredeyse tamamen komple traktöre yöneliktir. SKD/CKD tipi üretim ise ihracata yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Türkiye talebinin tamamına yakını yerli üretimle karşılanabilmektedir. Yerli üreticilerin yabancı üreticilere göre birtakım maliyet avantajları olması nedeniyle, Türkiye'ye ancak Türkiye'de üretimi yapılmayan çok kompleks traktörler ithal edilebilmektedir.

100 Türkiye traktör pazarında çok sayıda oyuncu bulunmaktadır. Ancak pazara iki grup, Koç Grubu ile Uzel Grubu hakimdir. Her iki grubun da pazar paylarının yaklaşık %(....-...) arasında olduğu tahmin edilmektedir. 2003 yılından itibaren traktör ithalatı artmaya başlamış ve 2004 yılında pazarın %13'ü ithal traktörlerden oluşmuştur.

Traktör pazarında, bu teşebbüslerin yanı sıra her biri çok düşük pazar paylarına sahip olan Hema, Universal Traktör, Inter, Tümosan, Same, Leyland gibi teşebbüsler de faaliyetlerini sürdürmektedirler.

I.2. İlgili Pazar

110 I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

Söz konusu dosya açısından ilgili ürün pazarı şikayete konu ürün olan "traktör pazarı" olarak belirlenmiştir.

I.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

Uzel A.Ş. tarafından üretilen traktörlerin tüm Türkiye'de satış ve pazarlaması yapıldığı dikkate alınarak ilgili coğrafi pazar "Türkiye Cumhuriyeti sınırları" olarak tesbit edilmiştir.

120

I.3. Taraflar

I.3.1. TARPAM Tarım, Turizm, Taşıma, Temizlik, Araştırma, Reklam, Pazarlama, Hizmet, Müşavirlik, Mümessillik, İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Tarpam A.Ş.)

Devlet ve özel sektör sermayesiyle 1958 yılında Pancar Ekicileri Birliği A.Ş. olarak kurulan şirket, 2000 yılında sermayesinin devlete ait bölümünün ortaklardan Şekerbank T.A.Ş.'ne satılmasıyla Tarpam A.Ş. unvanını almıştır.

130 Tarpam A.Ş.'nin faaliyetleri traktör satışı ve gayrimenkul değerlendirme hizmetinden oluşmaktadır. Şirketin ortaklık yapısına Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo.1 Tarpam A.Ş.'nin Ortaklık Yapısı

Hissedar	Sermaye Miktarı (YTL)	Hisse Oranı (%)
Şekerbank T.A.Ş.	399.704,3	56,70
Kayseri Şeker Fab.	232.650,0	33,00
Pancar Ekicileri Kooperatifleri	72.645,7	10,30
TOPLAM	705.000	100,00

Şirketin 2005 yılı cirosu (.....) YTL'dir ve yönetim kurulu Hasan Basri Gökten (Başkan), Hüseyin Serdar, Tefik Cem Ertem, İnan Tanrıöver, Hasan Dinç'ten oluşmaktadır.

I.3.2. Uzel Makine Sanayi A.Ş. (Uzel A.Ş.)

140 1935 yılında bir aile şirketi olarak temelleri atılan Uzel Grubu genel olarak tarım makineleri, otomotiv motor, ekipman ve yedek parçaları üretimi ile yatırım ve işletme danışmanlığı alanlarında faaliyet göstermektedir.

Uzel A.Ş. 1961 yılında Massey Ferguson Group Limited ile lisans anlaşması imzalayarak Türkiye traktör pazarında faaliyete geçmiştir. Ürün gamında traktör,

biçerdöver, balya makinesi ve ilaçlama makineleri gibi ekipmanlar ile traktöre ilişkin yedek parçalar bulunmaktadır. Uzel A.Ş.'nin ortaklık yapısına aşağıda yer verilmektedir.

150 Tablo 2: Uzel A.Ş.'nin Ortaklık Yapısı

Hissedar	Sermaye Miktarı (YTL)	Hisse Oranı (%)
Uzel A.Ş. Holding A.Ş.	83.080.954	99,1
İ. Önder Uzel	343.921	0,4
A. Serdar Uzel	343.921	0,4
TOPLAM	83.768.797	100,0

Uzel A.Ş.'nin 2005 yılına ilişkin cirosu (.....) YTL dir. Şirketin yönetim kurulu Önder Uzel, Serdar Uzel, Bedirhan Çelik, İzzet Kalaycı ve İbrahim Aksoy'dan oluşmaktadır.

I.4. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

I.4.1. Yapılan Tespitler

I.4.1.1. Ağustos 2005 Öncesi Uzel A.Ş.'nin Dağıtım Sistemi

160 Uzel A.Ş. 1961 yılında lisans anlaşması imzalayarak traktör üretimine başlamıştır. Aynı yıl Uzel A.Ş. (eski adıyla İbrahim Uzel ve Ortakları San. Ltd. Şti.), Pancar Ekicileri Birliği A.Ş. ve üretim lisansını sağlayan BOECC (British Overseas Engineering and Credit Company Limited) arasında yapılan bir anlaşmayla, Uzel A.Ş.'nin üreteceği traktörlerin, daha önceleri Massey Ferguson marka traktörlerin satışını doğrudan üretici firmayla ilişkileri dahilinde gerçekleştirmekte olan Pancar Ekicileri Birliği'ne satış amacıyla teslimi konusunda mutabık kalınmıştır. O yıllarda henüz bayilik sisteminin mevcut olmaması sebebiyle Pancar Ekicileri Birliği A.Ş., Uzel A.Ş. tarafından üretilen traktörlerin Türkiye'deki ana dağıtıcısı olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. İzleyen yıllarda modern tarımın yaygınlaşmasıyla traktör talebi giderek artmış ve Uzel A.Ş. yurt genelinde çeşitli bölgelerde bayilikler oluşturmaya başlamıştır.

170 1960'lı yıllardan Ağustos 2005'e kadar olan dönemde Uzel A.Ş.'nin dağıtım sistemi ikili bir yapı sergilemiştir. Bu sistemde bir yanda bayiliklerin artmasıyla toplam satışlar içerisindeki payı giderek azalan Tarpam A.Ş. ile diğer yanda buldukları bölgede faaliyetlerini yürüten bayiler yer almaktadır.

180 Ağustos 2005'e kadar geçen dönemde Uzel A.Ş. ve Tarpam A.Ş. arasındaki satış ilişkisi şu şekilde gelişmiştir: Tarpam A.Ş. ülke genelinde 31 kooperatif ve bu kooperatiflere ait yaklaşık 300 satış mağazasıyla faaliyet göstermektedir. Tarpam A.Ş.'de hissedar olan kooperatifler pancar üreticisi üyelerinin traktör taleplerini Tarpam A.Ş.'ye iletmekte ve anılan şirket de Uzel A.Ş.'den istenilen traktörleri sipariş etmektedir. Bu sistem içerisinde, Tarpam A.Ş. tarafından sipariş edilen traktörler belirli bir süre sonra nakliye ücreti Uzel A.Ş.'ye ait olacak şekilde Uzel A.Ş. fabrikasından talebin kaynaklandığı bölgeye gönderilmektedir. Dolayısıyla Uzel A.Ş. tarafından üretilen traktörlerin yeniden satışı Tarpam A.Ş. tarafından gerçekleştirilmekte ancak, ürün doğrudan Uzel A.Ş. tarafından nihai kullanıcıya teslim edilmektedir. Tarpam A.Ş. tüm satışlarını pancar kooperatifi üyesi olan çiftçilere gerçekleştirmektedir.

190 Dosya mevcudu bilgi ve belgeden Tarpam A.Ş. ile Uzel A.Ş. arasındaki ilişkinin önceleri yukarıda değinilen üçlü anlaşma çerçevesinde devam ettiği, Ocak 1971'de

200 Uzel A.Ş. tarafından Tarpam A.Ş.'ye bir sözleşme taslağı sunulduğu ancak Tarpam A.Ş.'den alınan bilgiye göre taraflar arasında herhangi bir bayilik anlaşmasının imzalanmadığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte Uzel A.Ş., satılan ürünlerin trafik tescil işlemlerinin yapılabilmesi amacıyla diğer Uzel A.Ş. bayilerine gönderildiği gibi Tarpam A.Ş.'ye da anılan şirketin Massey Ferguson marka traktörleri satmaya yetkili olduğunu gösterir yıllık bir yetki belgesi sağlamıştır. Dolayısıyla, Ağustos 2005'e kadar olan dönemde taraflar arasındaki ilişki herhangi bir sözleşme olmaksızın, geçmiş dönemlerdeki satış ilişkisine dayanarak devam etmiştir. Tablo 3'te yıllar itibarıyla Tarpam A.Ş.'nin alımlarının Uzel A.Ş.'nin toplam satışları içerisindeki payına yer verilmektedir.

Tablo.3 Yıllar İtibarıyla Uzel A.Ş.'nin Toplam Satışları İçindeki Tarpam A.Ş.'ye Yapılan Satışların Payı (%)

1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)

Tablodan, Tarpam A.Ş.'nin Uzel A.Ş.'nin satışları içindeki payının son yirmi yıl boyunca %(...) oranının altında kaldığı görülmektedir.

210 Dosya mevcudu bilgi ve belgeden yıllar içerisinde Uzel A.Ş.'nin, traktör talebinin artışıyla birlikte çeşitli bölgelerde bayilikler oluşturmaya başladığı, dolayısıyla, daha önceleri sadece Tarpam A.Ş. tarafından satılan traktörler Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yerleşik bayiler aracılığıyla da satışa sunulduğu anlaşılmıştır. Söz konusu bayiler satış amaçlı olarak mağazada çeşitli model ürünleri bulundurmakta, mağazada bulunmayan ürünlerin talep edilmesi halinde Uzel A.Ş.'den malı tedarik etmekte ve Uzel A.Ş. ürünlerinin nihai kullanıcıya satışını gerçekleştirmektedir.

220 Önaraştırma sürecinde raportörlerce yapılan görüşme ve incelemelerde, bayiliklerin oluşturulmasından günümüze kadar geçen dönemde Uzel A.Ş.'nin bayileri ile ilişkisinin Tarpam A.Ş. ile olduğu gibi genel ticari teamüllere dayandığı ve bir çok bayi bakımından herhangi bir yazılı bayilik sözleşmesi olmaksızın daha ziyade sözlü olarak yürütüldüğü anlaşılmıştır. Bununla birlikte bayilere, aldıkları traktörlerin trafik tescil işlemlerinin yapılabilmesi amacıyla Uzel A.Ş. tarafından yetki belgeleri gönderilmektedir. Bayilere her yıl özellikle sağlanan söz konusu belgelerde bayinin unvan ve adresi ile bazen de faaliyet bölgesi belirtilerek ilgili bayinin yetkili Massey Ferguson bayi olarak tayin edildiği ifade edilmektedir.

230 Uzel A.Ş. tarafından bayilere sağlanan yetki belgeleri bayilik ilişkisini ortaya koyan sözlü anlaşma dışındaki neredeyse tek belge niteliği taşımakla birlikte, kimi zaman bayiliği sona erdirilmiş fakat elinde sınırlı sayıda Massey Ferguson marka traktör bulunan kimselere de trafik tescil işlemlerinin yapılabilmesi amacıyla şasi numarası bazında yetki belgesi sağlandığı görülmektedir. Ancak bu belgelerde "yetkili Massey Ferguson bayi olarak tayin edilmiştir" ifadesi yer almamakta ve sadece belirtilen şasi numaralı traktörlerin satışı için bayinin yetkili kılındığı dile getirilmektedir.

Yıl bazında ve traktör şasi numarası bazında verilen yetki belgeleri Uzel A.Ş.'den yeniden satmak amacıyla traktör alan her müşteriye verilen belgelerdir. Anılan bu

240 belgelerin verilmemesi durumunda, alıcının traktör tescil işlemlerini yaptırabilmesi mümkün değildir. Sürekli olarak şasi numarası bazında yetki verilmesinin zor yahut işlevsiz olacağı durumlarda yıllık bazda yetki belgesi verildiği gibi, bayilik ilişkisi yıllar önce sona ermiş kişilere bile elde kalan traktörlerin satımının yapılabilmesi amacıyla şasi numarası bazında yetki belgesi verildiği tespit edilmiştir.

250 Mevcut durumda Uzel A.Ş.'nin traktör satışıyla iştirak eden 120 bayii bulunmaktadır. Uzel A.Ş. tarafından oluşturulan bayiliklerin sayısı bölgedeki tarım faaliyetlerinin yoğunluğuna göre il bazında farklılaşmaktadır. Uzel A.Ş.'nin tüm bayileri ile imzaladığı herhangi bir bayilik sözleşmesi bulunmadığından bayilerin faaliyet alanları, bayi ve Uzel A.Ş. tarafından onaylanmış belgelerle ortaya konamamaktadır. Bununla birlikte bayilerin gönderilen yetki belgelerinde belirtilen faaliyet alanlarında aktif satış yaptıkları ve talep gelmesi halinde yakın bölgelere de traktör gönderdikleri anlaşılmıştır. Nitekim önaraştırma sürecinde raportörlerce görüşülen tüm bayiler faaliyet alanlarını yetki belgelerinde belirtildiği şekilde tanımladıklarını ve bölge dışından gelen talepleri de karşıladıklarını ifade etmişlerdir. Buna ek olarak bazı bayiler çeşitli sebeplerle (tedavi amaçlı, akraba ziyareti, kurbanlık hayvan satışı) bölgelerine gelen çiftçilerin fiyatı uygun bulması halinde kendilerinden alım yaptığını ve faaliyet alanlarından çok uzak bölgelere dahi traktör sattıklarını belirtmişlerdir.

260 Ağustos 2005'e kadar geçen dönemde, Uzel A.Ş. dağıtım sistemi, yetki belgeleri ve ticari teamüller doğrultusunda şekillenen bölgelerde faaliyet gösteren bayiler ile Türkiye'nin herhangi bir bölgesine talep üzerine traktör satışı gerçekleştiren Tarpam A.Ş.'den oluşmaktadır. Anılan sistem, bayilerin faaliyet alanının açıkça tanımlanmamış olması ve Tarpam A.Ş.'nin tüm Türkiye'ye gerçekleştirdiği satışlar nedeniyle münhasır bir yapı sergilememektedir.

I.4.1.2. Ağustos 2005 Sonrası Uzel A.Ş.'nin Dağıtım Sistemi

270 Tarpam A.Ş. ile Uzel A.Ş. arasındaki anlaşmazlığın başladığı Ağustos 2005 dönemine kadar, Tarpam A.Ş. bir anlamda kendini bayiler üstünde tüm Türkiye'ye traktör satışı yapabilen genel bir dağıtıcı olarak konumlandırmıştır. Nitekim Tarpam A.Ş. tarafından sunulan 1961 tarihli sözleşmede bu durum teyit edilmektedir. Ancak 1961'den sonraki ilk sözleşme 11.8.1976 tarihli Massey Ferguson Services N.V., Uzel Makine Sanayi A.Ş., British Overseas Engineering and Credit Company Limited, Mafer Massey-Ferguson Mamulleri Pazarlama Hizmetleri A.Ş. ve Massey Ferguson Traktör Sanayi A.Ş. arasında "İşbirliği Sözleşmesi" olup bu sözleşmede o zamanki adı ile Pancar Ekicileri Birliği A.Ş. olan Tarpam A.Ş.'nin adı dahi geçmemektedir. "İşbirliği Sözleşmesi"nin 4/ii maddesine göre sözleşme konusu traktörlerin dağıtımının yapılması için %30'u Uzel A.Ş.'ye %70'i yabancı ortağa ait olacağı bir şirketin kurulması öngörülmüş ve 1981 yılında bu doğrultuda Tarım Makineleri Dağıtım A.Ş. kurulmuş ve şirket unvanını en son 2005 yılında Uzel Makinaları ve Parça San. ve Tic. A.Ş. olarak değiştirmiştir.

280 Massey Ferguson Services N.V. 1996 yılında AGCO International Ltd. (AGCO) tarafından satın alınmış ve AGCO ile Uzel A.Ş. arasında birtakım sözleşmeler imzalanmıştır. Bu sözleşmelerden 9.5.1997 tarihli Lisans, Marka ve Tedarik Sözleşmesi'nin 2.1 (e) Maddesine göre, AGCO tarafından Uzel A.Ş.'ye Türkiye sınırları içinde; sözleşme konusu ürünleri veya yedek parçaları Türkiye içinde kullanılmak üzere satışa sunmak için münhasır hak tanınmaktadır. Uzel A.Ş.'nin

münhasır bölge sistemine geçmesi durumunda, Tarpam A.Ş.'nin Türkiye'nin herhangi bir yerinden gelen pancar ekicileri kooperatifinin talebini karşılayamayacağı aşikardır.

290 Ağustos 2005'te traktör teşhiri ile başlayan anlaşmazlıklar, Tarpam A.Ş.'nin karşılanmayan talepleri ile devam etmiş ve nihayetinde noter kanalı ile yapılan yazışmalar sonucu 2.1.2006 tarihli Tarpam A.Ş. tarafından Uzel A.Ş.'ye çekilen ihtarname ile taraflar arasındaki bayilik ilişkisi sona ermiştir. Hali hazırda Tarpam A.Ş. Kioti markalı traktörlerin bayiliğini yapmaktadır.

300 Dosya mevcudu bilgi ve belgeden, 9.11.2005 tarihli Tarpam A.Ş. tarafından Uzel A.Ş.'ye noter kanalı ile gönderilen ilk ihtarnamede Tarpam A.Ş.'nin geçmişteki Uzel A.Ş. ile olan ilişkileri dikkate alındığında diğer bayilerden farklı bir statüde olduğu, Türkiye genelinde satışa yetkili olduğu, Uzel A.Ş.'nin yeni bayilikler verilirken bu durum hakkında bayilere bilgi vermemesinin Tarpam A.Ş.'yi bağlamayacağına belirtilmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca, Ekim 2005'te traktör siparişlerinin karşılanmadığı, Erzincan'daki çiftçi için Tarpam A.Ş. üzerinden verilmeyen traktörün, Erzincan'daki bayiye verilerek aynı çiftçiye satıldığı, bu durumun Tarpam A.Ş.'nin güvenilirliğini sarstığı, siparişlerin karşılanmaması devam ederse başka marka traktörlerin teminine gidileceği ifade edilmektedir.

310 9.11.2005 tarihli ihtarnameye cevap verilmemesi üzerine 23.11.2005 tarihli ihtarname ile önceki ihtarnameye 28.11.2005 tarihine kadar cevap verilmediği takdirde bayilik sözleşmesinin fesh edileceği belirtilmektedir.

Dosya mevcudu bilgi ve belgeden, bu gelişmeler üzerine Uzel A.Ş. tarafından Tarpam A.Ş.'ye gönderilen 14.12.2005 tarihli bildirimde; Uzel A.Ş.'nin üretim ve satış programının dolu olması ve mevcut iş yükü sebebiyle tüm taleplere anında cevap veremediği, politikaları gereği taleplerin yoğun olduğu dönemde teşviklerin daha fazla olması yönünden bayilerden gelen talepleri karşılamaya çalıştıkları, (.....TİCARİ SIR.....) yeni sistemdeki Tarpam A.Ş.'nin yerinin ayrıca karşılıklı olarak görüşülebileceği, bu kısa ara dönemde istenirse bayilerden traktör temin edilebileceğinin ifade edildiği anlaşılmıştır.

320 2.1.2006 tarihli Tarpam A.Ş.'den Uzel A.Ş.'ye gönderilen ihtarnamede ise Uzel A.Ş.'nin iddiaları kabul edilmeyerek, 28.11.2005 tarihine kadar cevap verilmediği için aralarındaki sözleşmenin fesh edildiği bildirilmektedir. Ancak söz konusu son ihtarname 13.3.2006 tarihli şikayet başvurusuna eklenmemiş olup, ihtarname Uzel A.Ş.'den temin edilmiştir.

I.4.2.Hukuki Değerlendirme

330 Yukarıda yer verildiği üzere Tarpam A.Ş.'nin Uzel A.Ş.'ye yönelik 4054 sayılı Kanun kapsamındaki iddiaları genel olarak münhasır bölge tahsisi olmamasına rağmen aktif ve pasif satışların engellendiği ve yeniden satışta minimum fiyat tespiti yapıldığıdır. Önaraştırma sürecinde söz konusu iddiaların araştırılmasına yönelik olarak, Uzel A.Ş. bünyesinde yerinde inceleme ve görüşme yapılmış ayrıca, Uzel A.Ş.'nin Ankara, Antalya, Mersin, Adana, Adapazarı, Kocaeli ve İstanbul'da toplam sekiz adet bayii ile görüşülmüştür. Yapılan değerlendirmelere aşağıda yer verilmektedir.

I.4.2.1. Aktif ve Pasif Satışların Engellenmesi

340 2003/3 sayılı Rekabet Kurulu Tebliği ile Değişik 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin 4. maddesinde anlaşmaları grup muafiyeti kapsamı dışına çıkaran sınırlamalara yer verilmektedir. Söz konusu maddenin (b) bendinde, alıcıya sözleşme konusu ürünleri satacağı bölge ya da müşterilere ilişkin olarak getirilebilecek sınırlamalara dört madde halinde yer verilmekte ve bu sınırlamalar dışında bölge ya da müşterilere yönelik herhangi bir kısıtlama getirilmesinin sözleşmeyi grup muafiyetinden çıkaracağı belirtilmektedir.

2002/2 sayılı Tebliğ'in 4/b maddesi uyarınca münhasır bölge tahsisinin mevcut olmadığı bir sistemde, alıcıya satış yapacağı bölgeye ilişkin herhangi bir sınırlama getirilmesi ilgili Tebliğ kapsamında muafiyetten yararlanamamaktadır.

350 Yukarıda Uzel A.Ş. dağıtım sisteminin ele alındığı bölümde açıklandığı üzere Ağustos 2005'e kadar olan dönemde Uzel A.Ş.'nin dağıtım sistemi net bir şekilde münhasır bölge tahsisi içermemektedir. Öneri sürecinde Uzel A.Ş.'nin Tarpam A.Ş.'nin iddia ettiği şekilde bayilerinin bölgeleri dışına aktif/pasif satışlarını engelleyip engellemediğinin belirlenmesi amacıyla raportörlerce çeşitli illerdeki bayilerle görüşülmüştür.

360 Bayilerle yapılan görüşmelerde bayiler genel olarak, yetki belgelerinde tanımlanan il/ilçelerde aktif olarak satış yaptıklarını, talep gelmesi halinde diğer bölgelere de satış yaptıklarını, Uzel A.Ş.'nin faaliyette buldukları bölge konusunda kendilerine yönelik herhangi bir yönlendirme ya da yaptırım içinde bulunmadığını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla, esasen bayilerin münhasır bir bölge tahsisinin mevcut olduğu bir durumdaki gibi kendilerine gönderilen yetki belgelerinde belirtilen bölgede aktif satış yaptıkları, bununla birlikte Tarpam A.Ş.'nin tüm Türkiye dahilinde yaptığı satışların münhasırlığı ortadan kaldırdığı anlaşılmıştır. Bu çerçevede, Uzel A.Ş.'nin bayilerin faaliyet bölgesine ilişkin herhangi bir yönlendirme ya da yaptırım içinde olduğuna yönelik herhangi bir belgeye ulaşamaması, ayrıca bir çok bayinin bölgeleri dışına satış yapmakta olduklarını ifade etmeleri nedeniyle Uzel A.Ş.'nin münhasır olmayan sistemde bayilere satış yapacakları bölgelere ilişkin sınırlamalar getirdiği iddiasına 370 yönelik yeterli bilgi ve belgeye ulaşılmamıştır.

Bununla birlikte Ağustos 2005 tarihinden günümüze kadar geçen dönemde Tarpam A.Ş. ve Uzel A.Ş. arasındaki yazışmaların ele alındığı bölümde de görülebileceği üzere Uzel A.Ş.'nin belirtilen tarihten itibaren çeşitli sebeplerle Tarpam A.Ş.'ye mal sağlamadığı ve Tarpam A.Ş. yetkililerinin Uzel A.Ş.'den bu konuda bilgi talep etmelerine rağmen kendilerine herhangi bir açıklama yapılmadığı anlaşılmaktadır. Tarpam A.Ş. yetkilileri tarafından Tarpam A.Ş.'nin aktif ve pasif satışlarının mal vermeme yoluyla engellendiği şeklinde yorumlanan bu durumun esasen Uzel A.Ş.'nin o dönemde yaşadığı üretimle ilgili problemlerden kaynaklandığı ve aynı dönemde 380 başkaca bayilerin de taleplerinin karşılanmadığı anlaşılmıştır. Ağustos-Ekim 2005 döneminde üretim sıkışıklığı yüzünden siparişleri karşılanamayan bayilerin listesine dosya ekinde yer verilmiştir. Listeler incelendiğinde Tarpam A.Ş. gibi birçok bayinin siparişlerinin karşılanmadığı görülmektedir. 6.9.2005 tarihi itibarıyla 1137, 6.10.2005 tarihi itibarıyla 1286 ve 8.11.2005 tarihi itibarıyla 1083 adet traktör siparişinin beklediği anlaşılmıştır.

Gerek Uzel A.Ş.'de yapılan yerinde incelemede gerekse Tarpam A.Ş. yetkilileri tarafından sağlanan belgelerde Uzel A.Ş.'nin Tarpam A.Ş.'nin faaliyet bölgesini sınırlamaya yönelik herhangi bir ifadesine ulaşılamamıştır.

390

Bununla birlikte Tarpam A.Ş. tarafından yapılan başvuru ekinde yer alan ve Tarpam A.Ş.'den Uzel A.Ş.'ye gönderilen bazı yazışmalardan Tarpam A.Ş.'nin sergilemek amacıyla Ankara'nın bazı ilçelerinde bulunan kooperatif mağazalarına traktör gönderdiği ancak Uzel A.Ş. yetkililerinin yazılı olarak traktör teşhir yetkisi alınması gerektiğini ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Esasen münhasır bölge tahsisinin olmadığı bir dağıtım sisteminde bayinin satış yapacağı bölgenin sınırlanması anlamına gelen bu durumun, Uzel A.Ş.'nin dağıtım sistemini yeniden yapılandırma süreci içinde bulunması ve bu dönemde oluşturulacak yeni sistem içinde Tarpam A.Ş.'nin konumuna ilişkin tereddütlerden kaynaklandığı kanaatine varılmıştır. Nitekim mevcut durumda bayilerin genel olarak Uzel A.Ş. tarafından gönderilen yetki belgelerinde belirtilen alanlarda aktif satış yaptıkları ve bu sistem içerisinde Tarpam A.Ş.'nin tüm Türkiye'ye ürün dağıttığı göz önünde bulundurulduğunda, bu durumun oluşturulması planlanan (.....) paralellik göstermeyeceği açıktır. Dolayısıyla Uzel A.Ş.'nin Tarpam A.Ş.'den gelen taleplere cevap vermemesi ya da birbirini yanlışlayan çeşitli açıklamalarla Tarpam A.Ş.'nin siparişlerini karşılamamasının Uzel A.Ş.'nin Tarpam A.Ş. ile ilişkisini sonlandırma sürecinde olmasından kaynaklandığı, taraflar arasında resmi bir sözleşme bulunmaması nedeniyle de Uzel A.Ş.'in Tarpam A.Ş.'ye resmi bir açıklama yapmaktan kaçınarak bu durumu gerçekleştirmeye çalıştığı sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim Uzel A.Ş. tarafından Tarpam A.Ş.'ye gönderilen 14.12.2005 tarihli bildirimde Tarpam A.Ş.'ye üretim sıkışıklığı nedeniyle mal sağlanamadığı ancak Tarpam A.Ş. tarafından tercih edilmesi halinde bayilerden traktör temin edilebileceği belirtilmektedir. Bir yanda Tarpam A.Ş. kendini tüm Türkiye distribütörü olarak görürken, Uzel A.Ş. Tarpam A.Ş.'yi tam anlamıyla bayi olarak dahi görmemektedir.

400

410

I.4.2.2. Yeniden Satış Fiyatının Tespiti

Tarpam A.Ş. tarafından yapılan başvuruda dile getirilen iddialardan bir diğeri Uzel A.Ş.'nin Tarpam A.Ş.'nin traktör satış fiyatlarına müdahale ederek traktörlerin ucuza satılmaması yönünde anılan şirketi uyardığı iddiasıdır.

420

Önaraştırma döneminde gerek Uzel A.Ş. bünyesinde yapılan yerinde incelemelerde gerekse bayilerle yapılan görüşmelerde Uzel A.Ş.'nin yeniden satış fiyatını tespit ettiğine yönelik herhangi bir bilgi ya da belgeye ulaşılamamıştır. Bayiler genel olarak tavsiye edilen satış fiyatını göz önünde bulundurarak satış fiyatlarını belirlediklerini ancak çiftçinin dar gelirli olması sebebiyle satış fiyatında pazarlık yapılmasının son derece yaygın olduğunu, Uzel A.Ş.'nin fiyat konusunda kendilerine yönelik herhangi bir yönlendirme ve yaptırımı bulunmadığını ifade etmişlerdir. Buna ek olarak son yıllarda ikinci el traktör piyasasının gelişmesiyle bir çok çiftçinin eski traktörü belirli bir fiyat karşılığında bayiye verdiği ve yeni traktörü eski traktörün alım fiyatıyla aradaki farkı ödeyerek satın aldığı öğrenilmiştir. İkinci el traktör alım fiyatının da bayi satış fiyatında önemli bir rol oynadığı bu sistemde genel olarak ikinci el traktör alımı için önerilen fiyatlar bayiler arasında farklılaşmakta, bu durum da yeniden satış fiyatının belirlenmesini zorlaştırıcı bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

430

Bununla birlikte, Tarpam A.Ş. tarafından gönderilen dilekçe ekinde yer alan Tarpam A.Ş.'den Uzel A.Ş.'ye gönderilen 19.10.2005 tarihli yazıda Uzel A.Ş. yetkililerinin

440 Tarpam A.Ş.'ye çeşitli bölgelerde düşük fiyatla satış yapıldığına ilişkin şikayette bulunduğu iddia edilmektedir. Anılan yazıdan Tarpam A.Ş.'nin çok düşük fiyatla traktör satışı yaptığına ilişkin şikayetlerin Uzel A.Ş. tarafından Tarpam A.Ş.'ye telefonla iletildiği belirtilmektedir. Tarpam A.Ş. bu şikayetler karşısında, bahsedilen illerdeki traktör satış fiyatlarını ve kar oranlarını bildirerek çok düşük fiyatlarla satış yapılmadığını ifade etmektedir.

450 Söz konusu belgede ifade edilen Uzel A.Ş.'in telefonla Tarpam A.Ş.'ye düşük fiyatla satış yapılmaması yönünde şikayette bulunduğu iddiasının doğru olduğu kabul edilse dahi, bu iddianın genel olarak dağıtım sisteminde geçerli olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Şöyle ki, Uzel A.Ş.'nin Tarpam A.Ş.'ye fiyat tespiti yönünde herhangi bir yaptırım söz konusu değildir ve gerek Uzel A.Ş.'de yapılan yerinde incelemede gerekse diğer bayilerle yapılan görüşmelerde Uzel A.Ş.'nin yeniden satış fiyatına müdahalede bulunduğu ilişkin herhangi bir bilgi ya da belgeye ulaşılamamıştır.

Önaraştırma döneminde Uzel A.Ş.'nin dağıtım sistemi incelenmiş ve münhasır dağıtım sisteminin olmadığı Ağustos 2005 ve münhasır dağıtım sistemine geçmek üzere çalışmalara başlanan Ağustos 2005 sonrası geçiş döneminde aktif/pasif satışların kısıtlanmadığı, yeniden satış fiyatının belirlenmediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

460 J. SONUÇ

Dosya konusu iddialara yönelik olarak, soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir